

Перкін Єгор, здобувач вищої освіти факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Телійчук Віталій Григорович, доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, доцент

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРОВЕДЕННЯ НС(Р)Д В РАМКАХ МІЖНАРОДНОЇ ДОПОМОГИ

Відповідно до ст. 6 КК особи, які вчинили злочини на території України, підлягають кримінальній відповідальності за цим Кодексом. Злочин вважається вчиненим на території України, якщо його було розпочато, продовжено, закінчено або припинено на території України, а також якщо його винуватець або принаймні один із співучасників діяв на території України. З цієї правової норми випливає, що особа, яка організовує чи сприяє вчиненню терористичного акту на території нашої держави, легально вчиняє злочин на території України, хоча фізично може перебувати за межами держави. Аналізуючи цей аспект окреслених питань, ми вважаємо за необхідне звернутися до сучасної правової доктрини, яка стверджує, що нормативні акти діють у просторі, зокрема, за принципом територіальності (поширення нормативно-правового акту на державу), що виявляється у ч. 1 ст. 4 КПК, згідно з яким кримінальне провадження на території України здійснюється на підставах та в порядку, передбачених цим Кодексом, незалежно від місця вчинення кримінального правопорушення [1, с. 52]. Це положення базується, насамперед, на суверенітеті України, який поширюється на всю її територію (ст. 2 Конституції України). Ця позиція законодавця полягає в тому, що всі процесуальні дії, включаючи НС(Р)Д, обмежені в просторі територією України, і при необхідності їх проведення на території іншої держави, відповідно до положень глави 43 КПК, повинен застосовуватися механізм міжнародної правової допомоги. У той же час у правозастосовчій практиці органів державної безпеки, починаючи з 2014 року, спостерігається багато випадків, коли оперативні підрозділи під час виконання доручень слідчого, прокурора щодо проведення НС(Р)Д при досудових розслідуваннях зазначені вище категорії отримують докази цих злочинів на території іншої держави. У таких випадках співпраця з іноземними компетентними органами під час процесуальних дій під час досудового розслідування актів тероризму заздалегідь неефективна, оскільки

внаслідок певних об'єктивних факторів апріорі мети проведення СРД - отримання (збір) неможливо досягти, а також фіксації необхідної доказової інформації. Як уже зазначалося, суверенітет України нерозривно пов'язаний з її територією, але різні її прояви можуть мати місце поза нею, а отже, дія регулятивних норм держави не обмежується суворо її територією. Вищесказане дозволяє говорити про екстериторіальну дію закону в просторі (тобто дію конкретного нормативного акта поза межами держави - на територіях інших держав) або про екстериторіальний принцип.

Таким чином, стаття 8 Кримінального кодексу містить положення, що відображають космополітичний (універсальний) принцип закону про кримінальну відповідальність у космосі: іноземці або особи без громадянства, які не проживають постійно в Україні, які вчинили злочини за кордоном, підлягають відповідальності за цього Кодексу в Україні у випадках, передбачених міжнародними договорами, або якщо вони вчинили серйозні або особливо тяжкі злочини проти прав і свобод громадян України або інтересів України, передбачених цим Кодексом (ч. 1) [2]. Таким чином, для ч. 4 ст. 4 ЦПК на вимогу компетентного органу іноземної держави під час здійснення певних процесуальних дій в Україні може застосовуватися процесуальне законодавство іноземної держави, якщо це передбачено міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України. що цей запит не суперечить законодавству України [3, с. 116-118].

Для національного кримінального процесу альтернативою проведенню НС(Р)Д в іншій державі без використання інституту міжнародної правової допомоги може бути законодавче регулювання використання розвідувальних даних у досудовому розслідуванні кримінального провадження як доказ того, що буде виявляти та попереджати тяжкі та особливо тяжкі злочини. Ми цілком згодні з думкою О.В. Соколова, який цією метою [4, С.182] пропонує: 1) ст. 10 Закону "Про розвідувальні органи України" доповнити другу частину таким змістом: виробництво, нелегальна міграція), може бути наданий у порядку, встановленому КПК, що розслідується, органам досудового розслідування для порушення досудового розслідування або додається до матеріалів уже порушеного кримінального провадження. Інформація про форми та методи розвідувальної діяльності, а також про осіб, які беруть участь у її здійсненні, є державною таємницею і може бути розголошена в порядку, встановленому законом"; 2) до ст. 84 КПК додати частину 3, який передбачає, що "розвідувальна інформація, отримана розвідувальними органами України в межах повноважень, наданих чинним законодавством, що міститься у відповідних процесуальних джерелах доказів, може бути визнана доказом у порядку, встановленому цим Кодексом"; 3) у разі використання результатів розвідувальної діяльності в інтересах кримінального провадження з метою захисту інформації про форми та методи розвідувальної діяльності, а також осіб, які беруть участь у її

проведенні, досудове розслідування та судове провадження повинні проводитися з урахуванням вимог глави 40 КПК, яка містить інформацію, що становить державну таємницю), тобто матеріали, отримані від спецслужб України є, включаючи ті, які за своєю юридичною природою є аналогами матеріалів НС(Р)Д, повинні бути позначені як "таємні" та розслідуватися в рамках досудового слідства та судового провадження з дотриманням таємниці; 4) якщо працівник оперативного підрозділу під час виконання наказу слідчого, прокурора провести С(Р)Д факт організаторів та / або інших співучасників вищезазначеної категорії злочинів в іншій державі, він відповідно до з пунктом 3.10 Інструкції з НС(Р)Д зобов'язаний повідомити слідчого, прокурора про виявлення таких обставин, які мають значення для кримінального провадження та вимагають нових процесуальних рішень. Надалі слідчий, прокурор у разі незацікавленості або нездатності компетентних органів іноземної держави розслідувати дану категорію кримінальних правопорушень на її території, усвідомлюючи неефективність використання в даному випадку інституту міжнародної правової допомоги, має право за ч. 2 ст. 93 КПК, звернутися до відповідного розвідувального органу України з метою отримання речей, документів, інформації, що мають значення для досудового розслідування та, фактично, становлять розвідувальну інформацію.

---

1. Кримінальний процес: підручник / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого ; за заг. ред.: О. В. Капліна, О. Г. Шило. Харків : Право, 2018. 584 с.

2. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341- III. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25-26. Ст. 131.

3. Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. / Нац. акад. прав. наук України, Ін-т держави і права імені В. М. Корецького НАН України, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2017. Т. 3: Загальна теорія права / редкол. 3-го тому: О. В. Петришин (голова) та ін. 952 с.

4. Соколов О.В. Виконання оперативними підрозділами доручень слідчого, прокурора про проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Дис... на здобуття наукового ступеня канд.юр. наук за спеціальністю 12.00.09 / Харків, 2019. 240 с.